

Нанси Хюстън

ОТРАЖЕНИЯ В МЪЖКИ ПОГЛЕД

София, 2014

Cet ouvrage a bénéficié du soutien des
Programmes d'aide à la publication de l'Institut français.

Книгата се публикува с подкрепата на Програмите
за подпомагане на книгоиздаването на Френския институт.

Преводът е направен по изданието:

Nancy Huston

Reflets dans un œil d'homme

Actes Sud, Arles, 2012

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде
размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното
съгласие на „Изток-Запад“.

© 2012 Nancy Huston

© Зорница Павлова, превод, 2014

© Издателство „Изток-Запад“, 2014

ISBN 978-619-152-428-0

Нанси
Хюстън

ОТРАЖЕНИЯ в
МЪЖКИ
ПОГЛЕД

Превод от френски
Зорница Павлова
Редактор
Стоян Атанасов

*На Клое Режон...
и в памет на Нели Аркан*

Съдържание

Предисловие	9
Красива като картина	9
I. Атавизми и превъплъщения	13
Плодовитост, която има смисъл	13
Еволюцията е бавна	16
Дяволът	19
Атавизмите продължават	20
„Обичам да гледам момичетата“	21
Генетичен отпечатък	25
II. Малката расте	27
Първият образ	27
Раздвояване	29
Schrecklich	31
Начини на виждане	32
Make-up, make-believe	34
Кръвосмесителният поглед	36
III. Юношество: опасно за живота	41
На границата на желанието	41
Опасност за момчета, опасност за момичета	42
Огледалото враг	44
Нин става кокетка	45
Момичета на улицата	47
Блудницата и главатарят	48
IV. Когато родът ни управлява	55
Една ангелска теория	55
А сексуалността queer?	59

Кокетни мъже	62
Да не би жените да са по-малко придирчиви?	66
Моите мачо приятели	67
Една безотговорна теория	71
V. Красота и насилие	73
Унисекс – версия <i>ba ba cool</i>	73
Женската красота е агресия	75
Жалък манекен	77
Жалка хостеса	78
<i>Женската красота поражда агресивност</i>	79
Трагедията Сибърг	81
Жени, принесени в жертва	85
Детство на всеки индивид и на човешкия род	87
VI. Промени в поведението	89
Проблясъци от изгнанието	89
Нин става „французойка“	90
Обезвредената мишена	93
Стената на гнева	96
Процепи в стената	98
Пренареждане	100
VII. Повече субект и повече обект	101
Гримиране-2	101
Раздвоеното раздвояване	105
Женствени или феминистки?	108
Къпещата се красавица	110
Анорексията измества хистерията	111
Тялото замества дома	115
Плодовитостта запада	116
Двойната принуда на модерността	118
Манекенът и проститутката	121
VIII. Голото тяло при жените	123
Скицирани сладурани	123

Да се показваш гола от безпаричие... ..	124
...от безразличие	125
...от безпокойство	126
...от любопитство	129
...за удоволствие	131
IX. Голото тяло при мъжа	133
Художникът и неговият модел	133
Мъже модели	138
Изкуство срещу порнография	140
X. Образ, сведен до плът, плът, превърната в образ	149
Пепеляшка и Червената шапчица	149
Мнимият модел	151
Постепенна промяна	153
Свобода ли?	155
Симетрия ли?	156
Безразличие ли?	159
XI. Уроците на проститутките	161
„О“ беше бебе	161
Смърт и живот на Нели Аркан	166
Нихилистката Нели	169
Провалът на няколко клишета	171
XII. Да имаш или да нямаш бебе	177
Стъпалата	177
Прът в колелата на единствения пол	178
Да бъдеш майка, означава да си във времето... ..	180
Да не бъдеш майка – също... ..	182
Замразени бебета	183
Отхвърлено майчинство... ..	184
Дистанцирано майчинство	186
Прекъснато майчинство	187
Възпрепятствано майчинство	188
Съсипано майчинство	190

XIII. Проститутки по наследство	193
Тили и Джазлин	193
Проститутки и майки по сърце	195
Задължителна служба?	198
XIV. Нещастни мъже (също, понякога)	201
Скрийте тази гръд	201
Страхотното „парче“	203
Балада за невъзможното	207
Добрата дистанция	209
Към нова теория за мачизма	211
XV. Отвъд огледалото	213
Градините на Цитаделата	213
Красота и захар	215
Интелигентен дизайн по френски	216
Майчинство без отражение	218
Вълкът козината си мени... ..	219
Иска се работа	220
Библиография	225
Филмография	229

Предисловие

Красива като картина

Мъжки поглед, насочен към женско тяло: ключова парадигма на нашия човешки род.

В продължение на два милиона години човешко съществуване на Земята връзката между поглед и желание при представителите на мъжкия пол е била обикновена житейска даденост. Мъжът гледа, жената е гледана. Мъжът възприема загадката на света, а жената е тази загадка. Мъжът рисува, вае и скицира плодоносното тяло, жената е това тяло.

Жените, разбира се, също гледат мъжете, мъжете гледат мъжете и жените гледат жените... Погледът на мъжа върху женското тяло обаче е специфичен с това, че е инстинктивен, вроден, програмиран в генетичния харддиск на мъжа, за да подпомогне възпроизводството на човешкия род. Следователно е трудно контролируем. Неговите последици са многобройни и в значителна степен подценявани.

Щом осъзнаем по-ясно това явление, започваме да го забелязваме навсякъде по простата причина, че *е навсякъде*. За него има хиляди поговорки, изрази, популярни коментари. „Тая хваща око“, казват французите. „Тогава – казват шеговито англичаните – не си бил дори отблясък в очите на баща ти.“ Сещаме се за очите на вълка в анимациите на Текс Ейвъри, които, щом попаднат вър-

ху някое красиво създание, излизат от орбитите си и се превръщат в малки пениси...

Връзката поглед-желание при мъжете е пословична, тъй като съществува от незапомнени времена и има биологична основа, свързана с оцеляването на човешкия род. В съвременното интелектуално говорене обаче тя е яростно отричана, изтласквана, забравяна..., защото предполага наличие на силна връзка между съблазняването и възпроизвеждането – анатемосана идея, прогонвана от умовете на западниците от половин век насам.

* * *

„Целият свят е сцена“, както казва Шекспир. Целият свят е сцена, човешкият живот е театър. В хода на нашето съществуване според артефактите, които ни предоставя нашата култура, ние научаваме ролите си и ги играем възможно най-добре, като подражаваме, импровизираме, изпробваме, търсим одобрение...

Женското, мъжкото – да, също донякъде е театър. *Но само донякъде.*

В традиционните общества жените винаги са се приспособявали безпроблемно към погледа на мъжете върху тяхното тяло. Грубо казано, младите женски същества, също като женските маймуни, трябва да съблазнят мъжките, защото искат да станат майки. За да постигнат тази цел, те се разкрасяват. Заслепени от нашите модерни идеи за равенство между половете, което ние отказваме да разбираме по друг начин освен като *еднаквост* на половете, можем да не вземаме под внимание тази очевадна реалност, но – ако не сме напълно барикадирани зад своите теоретични истини – винаги ще се получи някой електрошок, който да ни я напомня.

Романът *Проститутка* на Нели Аркан, който прочетох през есента на 2009 г., беше за мен подобен електрошок. О, да! Наистина, още с първите страници на книгата си казах – жените *се разкрасяват*. Млади и не толкова млади, те се надпреварват в това отношение, ожесточават се към тялото си, поправят го, оперират го, харчат парите си, за да го подобрят, за да бъде най-младото,

най-слабото и най-хубавото. Разбира се, че го знаех. Писателят в мен го знаеше. Жената, девойката и малкото момиченце го знаеха. Единствено „мислителката“ в мен все още на моменти отказваше да го разбере поради господстващата в днешно време догма – колкото абсурдна, толкова и непоклатима, – че всички разлики между половете са социално конструирани.

* * *

Феминизмът никога не е знаел ясно какво да прави с женското кокетство. Най-често той се е придържал към християнската идея за коренна разлика между тяло и дух, както и за надценяването на духа спрямо тялото. Той е разсъждавал така, сякаш физическата красота е заробващо качество, лепнато на жените от хилядолетния мачизъм и раздувано в капиталистическата епоха от козметичната и модната индустрия. В този смисъл кокетството почти беше „грях“. „Внимавай, дъще – казваха майките феминистки подобно на майките католички, – когато някое момче те ухажва, винаги го питай: ‘От мен ли се интересуваш или само от тялото ми?’“

Като че ли Азът може да съществува без тяло! Като че ли духът е по-истински Аз, отколкото тялото! Като че ли тялото – начинът, по който го поддържа, обличае, постригваме, гримираме, движим – изобщо не носи отпечатъка на нашия дух! Като че ли оценката на мъжете за нашето тяло, възхищението в техния поглед, нежността на техните ласки не предизвикват... невероятното въздействие върху нашето Аз!

Ако продължаваме да вярваме в едно Аз, което е ако не безсмъртно поне независимо от житейските превратности е ясно, че красотата, преходна по своята същност (по подобие на тялото, но още повече от него), се превръща в нещо измамно. Вие, мъжете, я гледате, възхищавате ѝ се, желаете да се приближите до нея, за да я покорите..., но това в действителност не съм аз. Тя е привидност, следователно е измамна. Тъй като знам колко малко тежи тя – чиста илюзия, заблуда, различна от мен, – аз се срамувам да призная значението, което има в собствените ми очи...

Всяка жена може да напише историята на своето отношение към красотата, да анализира мястото на своя външен вид в живота ѝ. На младини не бях голяма красавица, но повече от средно хубава жена и тялото ми беше оглеждано, фиксирано, измервано, оценявано и коментирано от хиляди непознати мъже навсякъде по света – понякога със симпатия, друг път с антипатия. Бях млада и реагирах на това с гняв и възмущение. Дори да не ставаше дума лично за мен – когато виждах например филмов афиш или корица на списание, показващи как няколко мъже „киризят“ гола или полугола жена, – ме обхващаше феминистки гняв. Беше ми нужно дълго време, за да приема, или по-скоро за да си припомня, че и жените искат да бъдат „киризени“. (Парадоксален факт, на който ще се върна: жените са по-пасивни във феминисткото говорене, отколкото в действителност.)

Между края на XIX в. и началото на XX в. две събития промениха съдбата на западните жени радикално и противоположно – изобретяването на фотографията и феминизмът. Екзистенциалните последици за нашия живот от тези две тенденции са понякога комични, друг път отвратителни, дори трагични. Несъмнено нито едно човешко общество не се е оказвало оплетено в толкова неразрешимо противоречие както нашето, което спокойно отрича разликата между половете и същевременно я изостря до крайност чрез козметичната индустрия и порнографията.

Сочим с пръст жените, които си покриват главите. Ние предпочитаме да си затваряме очите.

I.

Атавизми и превъплъщения

Съществува също и нещо всеобщо, нещо архаично и завладяващо. Не сме ли всички в плен на две или три личности, на две или три тирани, които се съчетават, повтарят се и се появяват навсякъде – там, където не им е работата, там, където не ги искаме?

Нели Аркан

Плодовитост, която има смисъл

Животът на всички висши примати (животинската група и на *Homo Sapiens*) следва траектория, някои етапи от която са неизбежни. Един от тях е раждането. Така и известната фраза на Бовоар „Жената не се ражда, а става такава впоследствие“ е просто една очевидност – човек се ражда бебе, напълно безразлично към пола, към който принадлежи.

Не така обаче стоят нещата с нашите родители. В никое човешко общество от която и да била историческа епоха новороденото не е посрещано с думите: „Дете е!“ Винаги и навсякъде се е смятало за необходимо да се уточни възможно най-бързо неговият пол, защото това уточнение носи съществена информация за бъдещето, израстването, съдбата на новороденото на този свят. Независимо дали го искаме, или не, в Запада на XXI в. това

уточнение все още носи информация. Какво е естеството на тази информация?

Например ако тялото на бебето има матка, по-късно то ще бъде в състояние да износва в себе си други тела, както мъжки, така и женски; ако има penis – не. Въпреки че целият съвременен свят (аз на първо място) смята за приемливо една жена да не *иска* да ражда, това по никакъв начин не смекчава този важен факт – мъжете не *могат* да го правят.

Човешките същества имат неудържимата мания всичко да тълкуват, дори обикновените биологични факти, лишени сами по себе си от смисъл. И тяхното тълкуване на този факт е имало многозначителни последици – през различните епохи единият пол е бил постоянно гледан, рисуван, ваян, почитан, присвояван, насилван, забуван, обрязван в срамните части, принизяван, обожаван, плашен, мразен, поругаван публично и превъзнасян от другия пол. Жената от мъжа. Тялото с видима плодовитост от другото с невидима плодовитост. Никой друг вид примати не е изпитвал необходимост да създава митове, приказки, разкази, легенди и религии, за да обясни разликата между половете, докато *всички* човешки култури са го правили. Да се придава смисъл на тази разлика, е една от основните – да не кажа *основополагаща* – характеристика на човечеството.

Ето последователността: човек търси значението на всичко. Тълкува. Предполага, че разделението на нашия род на мъжки и женски представители е решено отгоре, *по някаква причина*. Изведнъж се озоваваме в религията, в страха. Оттук произтичат: магически ритуали и ритуали на жертвоприношение; рисунки и скулптури, за да се изобрази, представи и трансформира една реалност, която не разбираме.

При малко по-нисшите висши примати господството на мъжките екземпляри е непроменено до днес. Мъжките се перчат, пъчат се и се бият помежду си, за да спечелят женските. Те на свой ред показват задните си части, зачеват, раждат, кърмят... По-силните господстват над по-слабите. Анатомията е съдба.

Мъжките маймуни пет пари не дават за това, че само женските маймуни раждат, дават живот – на бебета и от двата пола. При

човешките същества обаче мъжките не могат да се начудят, не намират покой. От незапомнени времена те изследват, опипват, отварят и затварят, ваят и рисуват женското тяло, за да разберат не само как става тази работа със зачатията, но и с какво право и защо те са изключени от него.

Фактът, че женските се грижат за малките, не означава нищо за маймуните. Но тъй като при човешките същества всичко изглежда, че притежава смисъл, пък бил той и скрит, тъй като всичко ни кара да си блъскаме главата и да се питаме *защо* (дори когато няма друго *защо* освен *защото така* на еволюцията), мъжкият индивид може да преживее като унижение факта, че е бил доминиран от женско същество в първите години на живота си. След детство, изживяно под властта на една жена, мъжът гледа женското тяло с двойствено чувство – едновременно с желание и страх, с ревност и омраза.

Двойствеността е в основата на човечността, на изкуството. При другите примати няма двойственост, нито изкуство. Франсоаз Еритие, антроположка и професор в Колеж дьо Франс, изразява това по следния начин: „В хода на хилядолетното развитие на вида *Homo Sapiens* зараждащото се мислене след един първоначален процес на комбинирание и класифициране започва своя подем въз основа на тези наблюдения и необходимостта да им се придаде смисъл.“ (II, 15)

Защо е общоприето, че „диференциалната валентност на половете“, ако приемем термина на Еритие, е в полза на мъжете? „Защо жените са в омаловажено, принижено или подчинено положение, и то по начин, който може да се нарече *всеобщ*, въпреки че женският пол е една от двете форми, които приема човечеството и половото същество, и че – вследствие на това – неговата „социална неравнопоставеност“ не е биологически заложена даденост?“ (I, 11) Изследванията на Еритие я отвеждат към следната интересна хипотеза: „Не желанието за пениса потвърждава женското унижение, а скандалният факт, че жените раждат своите дъщери, докато мъжете не могат да раждат своите синове. Тази несправедливост и загадка стоят в основата на всичко останало,

което се е случило по подобен начин в човешките общества от началото на човечеството и което ние наричаме ‘мъжко господство’.“ (I, 23)

С други думи, мъжете са господствали над жените във всички човешки общества в историята, защото те раждат деца. От една страна, това ги е правило уязвими – те са имали нужда от закрилата на мъжете, особено в периода на бременност и кърмене, но от друга страна, лишен от смисъл сам по себе си, фактът, че бременността е само за женските индивиди, е бил възприеман от мъжете в зависимост от случая като привилегия, предимство, скандал или свещена тайна.

Всичко това е много интересно и без съмнение вярно. Но аз съм убедена, че независимо от всяка тревога за своя произход и защо, и с какво право... мъжете имат вродена предразположеност да желаят жените чрез погледа, а жените винаги са се наслаждавали на този поглед, защото той е подготвял тяхното оплождане.

Еволюцията е бавна

Трудно ни е, да не кажа невъзможно, да разберем колко бавно протича еволюционният процес. Винаги сме толкова забързани! В 90% от своята история *Homo sapiens* е оцелял благодарение на лов и събиране на плодове – ние сме слезли от дърветата преди четири милиона години, като първите перли, обработени от кроманьонска ръка, датират само отпреди четиридесет и три хиляди години. Нищо не позволява да направим разграничение между нашето ДНК и това на египтяните от древността... От гледна точка на развитието ерата на палеолита е била вчера.

Дълбоките промени, последвали през неолита – изобретяването на земеделието, усядането на обществата, създаването на градовете, въвеждането на частната собственост и прехвърлянето на тази собственост, създаването на родови групи и постепенно

на моногамията – все още не са оставили никаква следа в нашите геноми. С основание се гордеем с напредъка на модерността (космически ракети, атомни бомби, небостъргачи, коли, компютри), но мозъкът ни все още е същият като на нашите праисторически предци.

Да обобщим с няколко думи какво означава това за отношенията между половете.

Не всички животински видове имат пол. Бозайниците обаче имат. При този вид мъжките и женските екземпляри имат нужда един от друг, за да се възпроизвеждат. За да е сигурен, че ще предаде гените си, мъжкият трябва да разпръсва семето си колкото се може повече, във възможно най-голям брой млади и в добро здраве женски тела, тоест способни да доведат докрай една бременност и да оцелеят при раждането. В продължение на милиони години погледът на мъжкия е привикнал да разпознава женските, които са оплодими, и да изпраща сигнали на своите тестиси, за да реагират.

Разбира се мъжът не получава ерекция автоматично всеки път, щом погледът му попадне върху някоя привлекателна жена (което би било почти кошмарно). Възбудата е контролируема и когато ситуацията не позволява сексуален контакт, той разполага с умозрителен механизъм за блокиране на ерекцията. Обаче ако под влияние на алкохол, на силна възбуда, във военна обстановка или на масово изнасилване това блокиране секне, ако тези задръжки отпаднат, мъжкият индивид ще бъде готов (особено ако е млад) да пристъпи към действие.

Женският индивид – напротив – няма изгода да се съвокуплява с първия срещнат, защото нейното участие във възпроизводството е несравнимо по-тежко и дълго, отколкото това на мъжкия индивид. За да е сигурна, че има здраво потомство, което ще бъде способно на свой ред да предаде гените си, тя трябва да претегли плюсовете и минусите на всяко полово сношение. Тя ще е склонна (въпрос на интерес) да избира добре партньорите си, като предпочита мъжки индивид, който ѝ изглежда не само физи-

чески силен, но и психически надежден, способен да остане много години близо до нея и да ѝ помага да отгледа малките.

Фактът, че в своето отношение към другия пол момичетата отдават повече значение на „любовта“, а момчетата на „секса“, отговаря на съответната им роля във възпроизводителния процес – едната е бавна, другата е бърза. Жените „искат да е продължително“, за да имат баща за своето потомство. Мъжете искат да оплодят колкото се може повече утроби за възможно най-малко време. Ето защо нерядко момчетата се преструват, че обичат, за да получат секс, а момичетата се преструват, че желаят, за да могат да съблазнят. Така са се формирали отношенията между половете при *Homo sapiens* в продължение на почти цялата му история.

„Ние не сме шимпанзета“, отбеляза наскоро философката феминистка Елизабет Бадентер. Разбира се, тя има право – ние сме всъщност единствените висши примати, наложили забраната за кръвосмешение, и сме създали около нея сложни системи на родство, със строги правила за ендогамия и екзогамия. Може би човечеството е точно това в същността си – животински вид, който е успял да убеди своите мъжки екземпляри, че невинаги е в тяхна полза да дават воля на желанието си да се нахвърлят на женските. В този смисъл може да се каже, че мъжете са много по-облагодородени от жените, защото те трябва да приемат, че естественият им (всепоглъщащ) сексуален нагон е ограничен, удържан и пренасочван от обществото.

Въпреки това ние споделяме 98% от гените си с тези антипатични братовчеди, сред които са несъмнено и онези, които свързват погледа на мъжките екземпляри с тяхната сексуална възбуда.

Природата не е политически коректна. Само човешките същества могат да бъдат такива.

ДЯВОЛЪТ

Понеже живеят във времето и съзнават, че са смъртни, хората искат да чувстват, че тяхното съществуване има смисъл. През по-голямата част от човешката история смисълът за тях е произтичал от сигурността, че заемат в света мястото, което им се полага. Йерархията не е задължително унижителна. Ако всички членове на едно общество от незапомнени времена си казват „така са устроени нещата“, значи всички имат изгода от това. В обществата на ловците събирачи жените се занимават със събирането, готвенето и децата. Мъжете са ловци, воители и жреци. Въпреки че митовите и легендите възхваляват предимно мъжествените дейности, това по никакъв начин не подценява жените. Те знаят каква е тяхната първостепенна роля. Знаят също, че тъй като мъжете участват по-малко в продължението на рода, те се опитват непрестанно „да си придават значимост“.

Обаче всички тези очевидни истини се объркват с идването на Дявола. Той не се появява изведнъж, както в приключенските романи. Не, той идва постепенно, на различни места, ха тук, ха малко повече там, засяда най-напред в мисленето на стоиците, после на християните. Въпреки това промяната, която предизвиква, е радикална. Дяволът се нарича *индивид*. Правата на индивида. Природата никога не е замисляла нещо подобно. Напротив, идеята за индивида се е раждала само в умовете на тези, които искали да се откъснат от природата.

Кой е постановил, че човешките същества са равноправни? Мъжете, които понякога използват своя Бог за рупор. Първоначално те са преценили, че този нов, скандален и революционен принцип се отнася само за тези, които са го измислили – богатите, образовани и привилегирани мъжки индивиди. Накратко – за елита.

Проблемът, който поражда понятието за индивид, е *равенството*. Със сигурност е възможно да се живее без него, но щом един принцип се измисля рационално, трябва да се спазва

рационално. Пробивът е направен. Червеят е бил в ябълката. И след като веднъж е влязъл в ябълката, тя започва да гъмжи от червеи. *Кой е имал право на това право?* Постепенно понятието за индивид се разширява, за да включи не само образованите мъже, но също селяните, работниците, а накрая, след дълга съпротива (включително от страна на засегнатите) и жените. Да, пряко волята си хората от някои страни са били принудени да признаят, че и жените могат да претендират за човешки права.

Именно защото човешките същества са зажаждали за равенство, в съвременната епоха са избухнали сериозни конфликти между двата пола.

Всичко това е съвсем отскоро и ще трябва да почакаме още дълго, преди играта на погледи, утвърдена от праисторическите примати, да се промени.

Атавизмите продължават

От няколко десетилетия и за първи път в историята на планетата Земя един животински вид успя да раздели радикално сексуалността от възпроизводството си. От само себе си се разбира, че одобрявам тази революция и се възползвам от нея. Въпреки това тя не ни прави нито богове, нито работи и съвсем не ни освобождава от всякакъв биологичен детерминизъм. Гените не се променят само за някакви си петдесет (или петдесет хиляди) години! Въпреки че все по-голяма част от човечеството избира да не създава потомство, *Homo sapiens* остава животински вид, програмиран като всички други да се възпроизвежда и, независимо дали това ни харесва и ласкае, или не, нашето поведение е подвластно на въпросното програмиране.

В нас – вместо нас – хиляди фактори решават, без да ни питат. Например много спонтанно и без да мислим ние намираме миризмата на изпражненията за „отвратителна“, но в това възприятие няма нищо обективно (мухите намират същата миризма за неустои-

ма). Просто мозъкът ни е еволюирал така, че да избягваме частиците, които представляват опасност за нашето здраве. Напротив, ако ние намираме за сладостни усещанията от половото сношение, то е защото тази дейност позволява на гените ни да се възпроизвеждат.

Човешката красота също не е даденост *сама по себе си*. Едно куче ще смята за по-красиво лицето на стар клошар, който го храни, отколкото на който и да е топ модел. Традиционните критерии за женска красота, за които намеждаме с ръце, очертавайки „сексапилното гадже“ (големи гърди, тънка талия, широк ханш) първоначално, също както гладката кожа без бръчки, са признаци на младост и добро здраве, следователно на плодовитост.

„Но в крайна сметка – ще възкликнат някои читатели мъже – последното нещо, за което мисля, когато заглеждам някое момиче, е да ѝ надуя корема!“ Такива са хората – наивно и най-чистосърдечно са убедени, че знаят какво правят и че правят това, което искат. Като се доближава до някоя женска маймуна, за да се сношава с нея, шимпанзето също не мисли за поколението, което ще произлезе от този акт. То не си казва: „Чакай, ето една хубава маймуна с гени, които могат прекрасно да се комбинират с моите.“ По същия начин мъжете, които посещават нощни клубове с *lap dancers* – младите полуголи танцьорки, които се кълчат на коленете им – ще бъдат изненадани да научат, че дават десет пъти повече бакшиш на момичетата в овулация.

Ние много обичаме да мислим, че волята ни е всемогъща, но съвсем не сме онова „ние“, което смятаме, че сме, и разбираме само частично подбудите за собствените си действия.

„Обичам да гледам момичетата“¹

Физиологическата реакция на един мъж при вида на красива млада жена е до голяма степен неволева. Тя отслабва, но не изчезва

¹ Заглавие на френски филм, излязъл през юли 2011 г.

с възрастта. Наскоро разговарях за това с трима мои приятели художници: Ф. (деветдесетгодишен), Г. (петдесетгодишен) и Ю. (шестдесетгодишен).

Ф.: Може да си уморен, изтощен, потиснат, да имаш сериозни финансови и емоционални грижи..., излезеш ли на улицата и видиш ли някое красиво парче, чиито гърди се очертават през тениската, и, *пфишу*, желанието ни завладява, възпламенява! Дори католическата Църква беше принудена да признае, че не е грях да еректираш в такива моменти, тъй като тези движения на тялото не зависят от волята на мъжа. Може да го връхлетят във всеки един момент.

* * *

Г.: Спомням си, че след развода ми бях сам в ателието – това бе период, в който *исках* да бъда сам, – но наистина имаше много трудни моменти. Питях се докога ще мога да живея този живот на село единствено в компанията на самия мен, без постоянно да ми се ходи в града. Обичам да изпия там една-две чаши на някоя тераса и да гледам хубави жени, които минават...

Н.: *Смяташ ли, че в това, което се случва между погледа на един мъж и тялото на една жена, има нещо атавистично?*

Ю.: Да, напълно съм убеден, че е така. Нали заради това жените често вървят по този начин по улицата, със сведен поглед... защото, ако погледът им срещне мъжкия, това би било провокация. Докато аз, моят поглед шари непрестанно...

* * *

Ф.: Миналата седмица бях в ресторант с една приятелка и на съседната маса имаше дванадесетина млади хора, сред които и едно невероятно хубаво момиче. Пропорциите ѝ, начинът, по който се движеше, цялото ѝ тяло бяха изпълнени с хармония. Дадох си сметка, че ако я гледам по един „мъжки“, сексуален начин, тя е страшно привлекателна и невероятно красива..., но ако я гле-

дам с моето око на фотограф, не е толкова красива. Но бликаше от здраве!

Н: *Значи здравето беше част от нейния сексапил?*

Ф: Точно така. То е естествено свързано с плодовитостта... И *страстното желание* – внезапният порив – е ужасно трудно да бъде потиснато. Дори е болезнено! Макар да знаеш, че след два-три часа ще е отминало.

Н: *Два-три часа?*

Ф: О, да! След това момиче ми трябваша два или три часа, за да дойда на себе си. И човек е изправен пред една загадка. Той съзнава, че е манипулиран от хормоните си, от химически елементи и в същото време си казва: *Аз съм оръдие на нещо друго*. Ето това е интересното. И това *нещо друго* е красотата. Защо сме привлечени от красотата? Не можем да се ограничим с опростенчески обяснения.

* * *

Всеки сам трябва да размисли отвъд опростенческите обяснения за вълнението, което предизвиква в мъжа гледката на женската красота. Важното тук е, че обществото го задължава да *контролира* това вълнение: мъжът няма право да се нахвърли на първата жена, която го привлича. Мъжете, които се нахвърлят на първата жена, която ги привлича, биват строго наказвани. Всички момчета се научават още от най-ранна възраст да контролират, канализират, отклоняват, сублимират желанието си към момичетата. И всички момичета се научават да се съобразяват с мъжкия поглед, за да го привличат или отбягват. За тях това е *даденост* – очароваша, вълнуваща, едновременно желана и опасна, способна да доведе както до голяма любов, така и до изнасилване, както до щастие, така и до нещастие.

Да повторим: мъжките примати, дори тези, които имат голям мозък, са програмирани да бъдат стимулирани при вида на красивите млади женски представители на техния вид, за да разпръснат

семето си сред възможно най-много от тях, като по този начин увеличават шансовете за оцеляване на своите гени. Това е известно на всички банки за сперма, които оставят списания „Плейбой“ (или други подобни) в кабинките за събиране на семенната течност на бъдещите бащи. Процедурата е механична: няколко минути по-късно медицинската сестра може да дойде за епруветката и оплождането ин витро да започне.

Разбира се, като казахме, че връзката между поглед и желание е вродена у мъжете, това още не означава нищо особено, защото на човешките същества е присъщо да изграждат кодове, ритуали, традиции и артефакти около биологическите дадености. Те произтичат от конкретни култури, а не от природата. Доказателство за това е, че са разнообразни: ключеци, бижута, огледала, воали и воалетки, бельо, мрежести чорапи, черни фереджета, бинтовани ходила, ластични корсети, нагръдници, колани за жартиери, девствени пояси, бикини, хареми, игра на погледи, публични домове, отделни пространства за молитва, отделни басейни, отделни училища... Откакто съществува човечеството, всяко общество е намерило как да контролира начина, по който мъжът ще има или няма да има право да гледа женското тяло. Напротив, няма страна или общество, в които някога да се е смятало, че подобен контрол е излишен, че това е въпрос, който не представлява интерес – или проблем, който няма нужда да бъде решаван.

Не е лесно да се откъснем поне малко от нашите убеждения и привычки по този въпрос, за да видим тяхната относителност. Съвременните френски мъже намират за нормална възможността да „киризят“ жените по всяко време на денонощието, и точно това и правят. Ако мюсюлманските жени искат да си отпочинат за час на басейна без техните бедра, дупета, гърди, рамене да бъдат оглеждани от непознати, дали това е доказателство за потисничеството на „техните“ мъже..., или за непристойната арогантност на „нашите“? Ние, западните жени, толкова ли сме прави да искаме необезпокоени да развяваме всичките си прелести?